METODELE ALTERNATIVE DE EVALUARE, MIJLOC DE EFICIENTIZARE A PROCESULUI DE ÎNVĂŢĂMÂNT

Prof. înv. primar BĂNULESCU GEANINA
Școala Gimnazială „Constantin Brâncoveanu”, Rm. Sărat

Procesul de învăţământ este un proces complex ce implică autoreglare permanentă, fluxul informaţional circulând în ambele sensuri, de la comandă la execuţie şi de la execuţie la comandă, prin conexiune inversă. Existenţa unei secvenţe evaluative determină procesul de învăţământ să nu fie doar un proces reglabil, ci şi unul autoreglabil.

Evaluarea înglobează deopotrivă măsurarea şi aprecierea rezultatelor şcolare, cât şi decizia privind măsurile necesare a fi luate în scopul eficientizării sistemului. Evaluarea este considerată una dintre componentele principale ale tehnolodiei didactice şi una dintre cele mai controversate probleme ale pedagogiei, din cauza implicaţiilor, atât în plan subiectiv-moral, cât şi în plan obiectiv. Practicată vreme îndelungată în absenţa unor instrumene de măsurare verificabile, evaluarea de tip tradiţionalist a condus la comiterea unor erori în aprecierea elevilor, cu efecte prelungite în plan moral. Aceste consecinţe au determinat şi impulsionat noi cercetări în domeniu, căutarea de soluţii care să conducă la ameliorarea sistemului evaluativ.

S-a ajuns la concluzia că pentru a-şi putea îndeplini rolul care i-a fost dat, evaluarea are nevoie de strategii şi metode care, puse în aplicare, duc la o mai mare eficienţă a procesului de evaluare şi, în acelaşi timp, înlesneşte munca evaluatorului.

Metodele şi tehnicile de evaluare pot fi împărţite în :

Metode tradiţionale - folosite frecvent în practica şcolară curentă sunt : ***probe orale, probe scrise, probe practice.***

Metodele alternative –pot fi folosite alături de cele tradiţionale. Acestea propun cadrului didactic informaţii suplimentare atât despre activitatea școlară, cât şi despre nivelul pregătirii elevului. Completează datele furnizate de metodele tradiţionale. Sunt de mai multe tipuri :

-observarea sistematică a comportamentului elevului ;
-investigaţia;
-proiectul;
-portofoliul;
-autoevaluarea etc .

- **Observarea sistematică a comportamentului elevului** se referă la gradul de implicare a elevilor în activitatea de învăţare şi calitatea rezolvării sarcinilor primite în cadrul orelor. Cadrul didactic are posibilitate să constate acestea în mai multe etape ale lecţiei, nu numai într-una singură. Informaţiile obţinute de către acesta se concretizează în aprecieri verbale *(e bine, corectează aici, ai uitat să notezi ceva).* Acestea trebuie să fie în concordanţă cu calitatea prestaţiei elevilor, să-i încurajeze, să le ofere sugestii, să nu-i lase pe un traseu greşit .

Pentru a nota toate observaţiile realizate, învăţătorul are la dispoziţie instrumente simple, ca: **fişa de evaluare** (calitativă), **scara de clasificare** şi **lista de cotrol/ verificare.** Aceste instrumente sunt utilizate pentru aprecierea atât a procesului, cât şi a produselor învăţării.

Scara de clasificare este un instrument util în observarea atitudinii elevului faţă de o activitate de învăţare sau de o sarcină de lucru, individuală sau de grup.

1.În ce măsură elevul a participat la discuţii?
niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna
2.În ce măsură intervențiile elevului au avut legătură cu tema discuţiei?
niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna

Lista de control/ verificare înregistrează prezenţa/ absenţa unor acţiuni/ comportamente la elevul respectiv, într-o anumită situaţie. Exemplu (A. Stoica, p.111):

-A urmat instrucţiunile	da...	nu...
-A solicitat sprijin la nevoie	da...	nu...
-A cooperat cu ceilalţi	da...	nu...
-A dus activitatea până la capăt	da...	nu...

- **Investigaţia**

Ca metodă complementară de evaluare, oferă elevului posibilitatea de a aplica în mod creativ cunoştinţele însuşite anterior în situaţii noi şi variate. Presupune limitarea uilizării sale pe parcursul unei ore de curs şi cere elevului îndeplinirea unei sarcini de lucru precise prin care acesta poate demonstra în practică un întreg ansamblu de cunoştinţe şi de abilități. Acest tip de activitate se pretează în ciclul primar în special la disciplina "Ştiinţe ale naturii", valorificând intuiţia ca principiu pedagogic de bază la acest nivel.

- **Portofoliul**

Reprezintă o metodă de evaluare mai complexă, care presupune utilizarea și analizarea rezultatelor relevante obţinute prin alte metode şi tehnici de evaluare. Aceste rezultate se referă la probele orale, scrise şi practice, observarea sistematică a comportamentelor şcolare, precum şi la diverse sarcini specifice unei discipline școlare. Întrucât vizează progresul elevului de la un modul la altul, de la un an şcolar la altul sau chiar de la un ciclu de școlaritate la altul, portofoliul este considerat „cartea de vizită" a acestuia.

Alcătuirea unui portofoliu presupune respectarea câtorva cerinţe:

- să conţină un număr moderat de piese (6 până la 12), deoarece un număr prea mare poate conduce și la admiterea şi unor piese nereprezentative, fapt care poate îngreuna o apreciere obiectivă din partea cadrului didactic;
- elevul să înțeleagă în mod clar scopul realizării portofoliului ;
- piesele care sunt cuprinse în portofoliu să fie însoţite de reflecţii personale ale elevilor.

- **Proiectul**

Proiectul este o metodă atât de învățare, cât și de avaluare care presupune o activitate mult mai complexă decât investigaţia. Realizarea acestuia începe în clasă şi continuă în afara şcolii (individual sau în grup) pe o perioadă de câteva zile sau câteva săptămâni. Finalizarea acestuia se realizează tot în clasă prin prezentarea de către elev a unui raport sau a produselor realizate. Permite o abordare interdisciplinară.

În clasele mici titlul poate fi sugerat de cadrul didactic, apoi de către elevi. Câteva titluri ar putea fi: ***„Jurnalul meu", „ Primăvara în imagini" etc.***

- **Autoevaluarea**

Cu siguranță, are multiple valori funcţionale: dezvoltă capacitatea elevului de a se aprecia pe sine însuşi și propria activitate într-un mod cât mai realist, stimulează gândirea .

Pentru ca autoevaluarea să devină un instrument obiectiv, serios şi util, este necesar ca elevii să înțeleagă și să-și însușească procedura de evaluare. În nici un caz ei nu vor fi puși în faţa unei situaţii pentru care nu sunt pregătiţi , de tipul: „Apreciază-ţi răspunsul (lucrarea) şi dă-ţi o notă". Ei vor fi antrenați, astfel încât să aibă în vedere elementele de care trebuie să ţină cont în aprecierea propriilor răspunsuri sau propriilor produse (elemente principale şi secundare, originalitatea ideilor, organizarea răspunsului, coerenţa şi corectitudinea exprimării).

Implicarea directă a elevilor în aprecierea propriilor rezultate are efecte benefice asupra mai multor aspecte:

- educatorul dobândeşte confirmarea aprecierilor sale în opinia elevilor, referitoare la rezultatele constatate;
- elevul exercită rolul de participant activ la propria sa formare;

- elevi reușesc să aprecieze just rezultatele obţinute şi să înţeleagă eforturile necesare ce trebuie depuse pentru atingerea obiectivelor stabilite și pentru îmbunătățirea rezultatelor școlare;
- cultivă motivaţia intrinsecă faţă de învăţătură şi atitudinea pozitivă, responsabilă faţă de propria activitate.

Pentru a forma și adezvolta capacităţi de autoevaluare se pot folosi mai multe tehnici cum ar fi:

-autocorectarea;

-corectarea reciprocă ;

-corectarea/ autocorectarea însoţită de apreciere.

CONCLUZII:

Este dovedit faptul că metode de evaluare prezentate anterior reprezintă o alternativă la metodele tradiţionale a căror prezenţă domină în continuare procesul de evaluare. Multiplele valențe formative și formatoare le recomandă în acest sens. Putem afirma, de exemplu, faptul că metoda portofoliului, a proiectului, a investigaţiei, pe lângă faptul că se constituie în importante instrumente de evaluare, reprezintă sarcini de lucru, de învățare, a căror rezolvare potențează învăţarea de tip euristic.

Dintre valenţele formative şi formatoare care confirmă necesitatea introducerii aceste metode alternative ca practici de succes atât pentru evaluare cât şi pentru învăţare, amintim:

- stimulează implicarea activă în învățare și evaluare a elevilor, aceştia fiind mai conştienţi de responsabilitatea pe care şi-o asumă;
- oferă claritate conceptuală şi o integrare mai uşoară a cunoştinţelor asimilate în sistemul noţional, devenind, astfel, operaţionale;
- oferă o vedere și o analiză mai amplă, de ansamblu, asupra activităţii elevului pe o perioadă mai lungă de timp;
- asigură un demers interactiv al activității de predare-evaluare, adaptat nevoilor de individualizare a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev;
- stimulează potenţialul creativ şi originalitatea elevului;
- reduc tendințele de speculare sau de învăţare doar pentru notă;
- reduc factorul stres întâlnit în cadrul evaluării bazate pe metodele tradiționale.

Așadar, utilizarea metodelor alternative de evaluare contribuie la crearea unui climat de învăţare plăcut, relaxat, elevii fiind evaluaţi în mediul obişnuit de învăţare, prin sarcini contextualizate, care se constituie, în acelaşi timp, în sarcini de instruire şi probe de evaluare. Pentru ca metodele complementare de evaluare să fie eficiente, este necesar ca elevii să înţeleagă criteriile de evaluare, pentru a putea analiza singur propriile performanţe, a le explica şi a găsi modalităţi de îmbunătățire a rezultatelor școlare. Elevii nu trebuie evaluaţi prin raportarea unora la ceilalți, scopul nefiind acela de a-i ierarhiza. Ei trebuie evaluați în raport cu ei înșiși, cu propriile performanțe, cu efortul de pus pentru atingerea unor obiective, pentru a observa evoluţia, progresul, achiziţiile.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cerghit , I. –„**Sisteme de instruire alternative şi complementare**”, Editura Aramis, Bucureşti, 2002

2. Cucoş, C. **–„Pedagogie”,** Editura Polirom, Iaşi, 2000

3. Stoica, A.–**„Evaluarea curentă şi examenele. Ghid pentru profesori”,** Editura ProGnosis, Bucureşti, 2001